

10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 2. YAZILI ORTAK SINAV PROVASI SORULARI
(SORULAR MEB'İN YAYIMLADIĞI 10. SINIF ORTAK SINAV SENARYOLARINDAN SENARYO 1'E GÖRE DÜZENLENMİŞTİR.)

1. Aşağıda Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıkuşu* adlı eserinden bir parça verilmiştir.

Bizim ailede öksüzlere el sürmek günah sayılırdı. Pek çekilmez hâle geldiğim zaman verdikleri ceza, kolumdan tutarak bir odaya kilitlemekti. Bütün çocukların "Sakallı Amca" diye çağırdıkları tuhaf bir akrabamız vardı. Bu sakallı amca, benim ellerime "Evliya parmaklığı" derdi. Çünkü parmaklarım bir gün bile yarasız, beresiz olmaz ve daima kına konmuş gibi bez parçalarıyla sarılı bulunurdu. Akrabalarımınla bir türlü geçinemezdim. Yaşça kendimden çok büyük olan akraba çocuklarını bile yıldırıyordum. Binde bir içimde bir sevgi dalgası kabarmaya olursa bu da ayrı bir felaketti; insan gibi sevmeyi, sevdiğimi güzel güzel okşamayı öğrenmemiştim. Sevdiğim insanın üstüne bir canavar yavrusu gibi atılır, kulaklarını ısırır, yüzünü tirmalar, tartaklaya tartaklaya şaşkına çevirirdim.

Akraba çocukları arasında yalnız birine karşı anlaşılmaz bir çekingencek ve cesaretsizliğim vardı: Besime Teyze'nin oğlu Kâmrân. Mamafih ona çocuk demek de pek doğru olmazdı. Bir kere yaşça büyüktü. Sonra çok uslu ve ağırbaşlıydı. Çocukların arasına karışmaktan hoşlanmaz, elleri ceplerinde kendi kendine deniz kenarında dolaşır yahut ağaçların altında kitap okurdu. Kâmrân'ın kıvrıkcık sarı saçları, beyaz, nazik, parlak bir cildi vardı. O kadar parlak bir cilt ki cesaretim olsa da kulaklarına yapışsam, yakından yanaklarına baksam, aynada gibi kendimi göreceğimi sanırdım. Bununla beraber çekingenceliğime rağmen bir gün Kâmrân'la da kavga ettim, deniz kenarında sepete koyarak taşıdığım bir kaya parçasını onun ayağı üzerinde bıraktım.

...

Bu parçadan yola çıkarak Millî Edebiyat roman özelliklerini yazınız.

SÜRE
YAYINLARI

Yeni Bir Konsept

2. Aşağıda geleneksel Türk tiyatro örneklerinden *Karagöz* oyunundan bir bölüm verilmiştir.

HACİVAT – Merhaba Karagöz'üm, uğurlar olsun!

KARAGÖZ – İftar kokuları burnuna dolsun!

HACİVAT – Hah hah hah!... Eksik olma, beni yine güldürdün! Aman!..

KARAGÖZ – Ne oldu Hacı Cavcav, kel kafanı bit mi ısırdı?

HACİVAT – Değil efendim! Sen göbeklenmişsin.

KARAGÖZ – Pataklarım ha, ağzını bozma!

HACİVAT – Canım fena bir şeyi mi söyledim?

KARAGÖZ – Köftehor, "Sen köpek yemişsin!" dedin ya!

HACİVAT – Efendim hiç öyle söyler miyim? Yani göbek yapmışsın diyorum.

KARAGÖZ – Ne zaman börek yapmışsın?

HACİVAT – Allah iyiliğini versin, hemen saçmalamaya başladın! Kilo almışsın.

KARAGÖZ – Bizde terazi yok ki kilo alıp ne yapayım?

HACİVAT – Nasıl anlatmalı? Şişmanlamışsın!..

KARAGÖZ – Öyle söylesene! Hay hay!..

HACİVAT – Nasıl da fark etmemişim! Çok kilo almışsın!

KARAGÖZ – Köftehor, başka türlü geçinebilir miyim?

...

A. Bu parçadan yola çıkarak oyunun kahramanlarının özellikleri hakkında bilgi veriniz.

B. Geleneksel tiyatronun bir türü olan *Karagöz ve Hacivat* oyunun genel özelliklerinden beş tanesini yazınız.

3. Aşağıda Falih Rıfkı Atay'ın Atatürk ile ilgili anılarından bir parça verilmiştir.

Mustafa Kemal, ondan sonra İstanbul'a gelecek; Anadolu'da İstiklal Mücadelesine başlamak fırsatını bekleyecektir. Mütarekenin o ilk günlerinde olduğu gibi kendisine hâkim olan başlıca fikir elde kalan silahları ve kuvvetleri mümkün olduğu kadar içeriye alarak muhafaza etmek ve ilk ayaklanma da kullanmaktır. Bütün kumandan arkadaşlarına bunu tavsiye eder. Mustafa Kemal'e göre İngiliz halkı yeni bir harbe tutuşmayı istemez. İngilizlerin esas menfaatlerine dokunulmadıkça Anadolu'da bir mukavemet hareketine girişilebilir. Mustafa Kemal, bunu hürriyet ve İtilaf hükûmetlerine de telkin etmiştir... Onlar sadece gülmüşlerdir.

A. Bu parçadaki cümleleri yapı bakımından inceleyiniz ve çeşitlerini yazınız.

B. Bu parçada yapılan imla ve noktalama yanlışlarını bulup aşağıya düzeltilmiş bir şekilde yazınız.

4. Aşağıda haber metninden bir parça verilmiştir.

Türkiye'de radyo yayıncılığının başlangıcının 97. yıl dönümünde TRT Radyoları, yeni bir "Arkası Yarın" prodüksiyonunu hayata geçiriyor. Modern tiyatronun kurucularından Rus yazar Anton Çehov'un unutulmaz tiyatro eseri *Martı*, ilk bölümüyle 6 Mayıs'tan itibaren dinleyiciyle buluşuyor. TRT İstanbul Radyosu tarafından hazırlanan ve geniş bir oyuncu kadrosuyla seslendirilen projenin yönetmenliğini deneyimli sanatçı Tilbe Saran yapıyor. 19. yüzyıl geleneksel tiyatro anlayışından önemli bir kopuşu da temsil eden oyunda, komedi ve tragedya arasında bir akış yer alıyor.

Bu haber metnini yorumlayarak aşağıya yazınız.

5. 1913 ağustosundayız. Edirneyi geri almıştık. Tanin Gazetesine Trakya mektupları yazmak üzere rahmetli vali Hacı Adil Bey'in misafiri idim. Enver Bey'i ilk defa vali odasın da tanıdım. Telgraflarımı ve yazılarımı ona imzalatarak sansür zabitlerinin kapısında nöbet beklemekten kurtuluyordum.

Bir anıdan alınan bu parçada yapılan yazım ve noktalama yanlışlarını tespit edip doğrusunu aşağıya yazınız.

6. Türün özelliklerini dikkate alarak bir anınızı yazınız. (Yazınız; verilen parça, türün özellikleri, fikir, tutarlılık, bütünlük, üslup ile imla ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

SÜRE YAYINLARI ZÜMRESİ



10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 2. YAZILI ORTAK SINAV PROVASI SORULARI

CEVAP ANAHTARI

(SORULAR MEB'İN YAYIMLADIĞI 10. SINIF ORTAK SINAV SENARYOLARINDAN SENARYO 1'E GÖRE DÜZENLENMİŞTİR.)

1. Aşağıda Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıkuşu* adlı eserinden bir parça verilmiştir.

Bizim ailede öksüzlere el sürmek günah sayılırdı. Pek çekilmez hâle geldiğim zaman verdikleri ceza, kolumdan tutarak bir odaya kilitlemekti. Bütün çocukların "Sakallı Amca" diye çağırdıkları tuhaf bir akrabamız vardı. Bu sakallı amca, benim ellerime "Evliya parmaklığı" derdi. Çünkü parmaklarım bir gün bile yarasız, beresiz olmaz ve daima kına konmuş gibi bez parçalarıyla sarılı bulunurdu. Akrabalarımınla bir türlü geçinemezdim. Yaşça kendimden çok büyük olan akraba çocuklarını bile yıldırıyordum. Binde bir içimde bir sevgi dalgası kabarmaya olursa bu da ayrı bir felaketti; insan gibi sevmeyi, sevdiğimi güzel güzel okşamayı öğrenmemiştim. Sevdiğim insanın üstüne bir canavar yavrusu gibi atılır, kulaklarını ısırır, yüzünü tırmalar, tartaklaya tartaklaya şaşkına çevirirdim.

Akraba çocukları arasında yalnız birine karşı anlaşılabilir bir çekingenlik ve cesaretsizliğim vardı: Besime Teyze'nin oğlu Kâmrân. Mamafih ona çocuk demek de pek doğru olmazdı. Bir kere yaşça büyüktü. Sonra çok uslu ve ağırbaşlıydı. Çocukların arasına karışmaktan hoşlanmaz, elleri ceplerinde kendi kendine deniz kenarında dolaşır yahut ağaçların altında kitap okurdu. Kâmrân'ın kıvrıkcık sarı saçları, beyaz, nazik, parlak bir cildi vardı. O kadar parlak bir cilt ki cesaretim olsa da kulaklarına yapışsam, yakından yanaklarına baksam, aynada gibi kendimi göreceğimi sanırdım. Bununla beraber çekingenliğime rağmen bir gün Kâmrân'la da kavga ettim, deniz kenarında sepete koyarak taşıdığım bir kaya parçasını onun ayağı üzerinde bıraktım.

...

Bu parçadan yola çıkarak Millî Edebiyat roman özelliklerini yazınız.

- Milliyetçilik akımının etkisiyle Anadolu insanı ve Anadolu'nun güzellikleri ele alınmıştır.
- Dili oldukça sadedir, halkın anlayacağı bir seviyede yazılmıştır.
- Realizm akımının etkisiyle gözlem gücünden yararlanılmış.
- Olay hikâyeciliği tekniğiyle yazılmıştır.
- Yanlış Batılılaşma, halk-aydın çatışması gibi konular işlenmiştir.

2. Aşağıda geleneksel Türk tiyatro örneklerinden *Karagöz* oyunundan bir bölüm verilmiştir.

HACİVAT – Merhaba Karagöz'üm, uğurlar olsun!

KARAGÖZ – İftar kokuları burnuna dolsun!

HACİVAT – Hah hah hah!... Eksik olma, beni yine güldürdün! Aman!..

KARAGÖZ – Ne oldu Hacı Cavcav, kel kafanı bit mi ısırdı?

HACİVAT – Değil efendim! Sen göbeklenmişsin.

KARAGÖZ – Pataklarım ha, ağzını bozma!

HACİVAT – Canım fena bir şeyi mi söyledim?

KARAGÖZ – Köftehor, "Sen köpek yemiştin!" dedin ya!

HACİVAT – Efendim hiç öyle söyler miyim? Yani göbek yapmışsın diyorum.

KARAGÖZ – Ne zaman börek yapmışsın?

HACİVAT – Allah iyiliğini versin, hemen saçmalamaya başladın! Kilo almışsın.

KARAGÖZ – Bizde terazi yok ki kilo alıp ne yapayım?

HACİVAT – Nasıl anlatmalı? Şişmanlamışsın!..

KARAGÖZ – Öyle söylesene! Hay hay!..

HACİVAT – Nasıl da fark etmemişim! Çok kilo almışsın!

KARAGÖZ – Köftehor, başka türlü geçinebilir miyim?

A. Bu parçadan yola çıkarak oyunun kahramanlarının özellikleri hakkında bilgi veriniz.

Karagöz, okumamış, cahil, kaba insanları temsil eder bu oyunda. Söylenenleri hep yanlış anlayarak komik durumlara sebep olur. Hacivat ise toplumda, uyanık, kültürlü, eğitilmiş ve kurnaz kişileri temsil eder. Bu iki tip sürekli kavga hâlinde. Hacivat, Karagöz'e takılarak oyunu eğlenceli bir hâle getirmeye çalışır.

B. Geleneksel tiyatronun bir türü olan *Karagöz ve Hacivat* oyunun genel özelliklerinden beş tanesini yazınız.

- Gölge oyunudur.
- Doğaçlama oynanan bir oyundur, önceden hazırlanmış bir metin yoktur.
- Karagöz ve Hacivat figürleri çeşitli malzemelerden yapılır ve bir sopayla ışıkla aydınlatılan bir perdeye yansıtılır.
- Tuzsuz Deli Bekir, Zenne, Çelebi, Arnavut, Kayserili gibi tipler de sonradan oyuna dahil olur.
- Dört bölümden oluşur: mukaddime (giriş), muhavere (söyleşi-atışma), fasıl (asıl bölüm), bitiş.

3. Aşağıda Fali Rıfı Atay'ın Atatürk ile ilgili anılarından bir parça verilmiştir.

Mustafa Kemal, ondan sonra İstanbul'a gelecek; Anadolu'da İstiklal Mücadelesine başlamak fırsatını bekleyecektir. Mütarekenin o ilk günlerinde olduğu gibi kendisine hâkim olan başlıca fikir elde kalan silahları ve kuvvetleri mümkün olduğu kadar içeriye alarak muhafaza etmek ve ilk ayaklanma da kullanmaktır. Bütün kumandan arkadaşlarına bunu tavsiye eder. Mustafa Kemal'e göre İngiliz halkı yeni bir harbe tutuşmayı istemez. İngilizlerin esas menfaatlerine dokunulmadıkça Anadolu'da bir mukavemet hareketine girişilebilir. Mustafa Kemal, bunu hürriyet ve İtilaf hükûmetlerine de telkin etmiştir... Onlar sadece gülmüşlerdir.

A. Bu parçadaki cümleleri yapı bakımından inceleyiniz ve çeşitlerini yazınız.

Sıralı cümle: Mustafa Kemal, ondan sonra İstanbul'a gelecek; Anadolu'da İstiklal Mücadelesine başlamak fırsatını bekleyecektir.

Birleşik cümle: Mustafa Kemal'e göre İngiliz halkı yeni bir harbe tutuşmayı istemez.

Basit cümle: Bütün kumandan arkadaşlarına bunu tavsiye eder.

Basit cümle: Mustafa Kemal, bunu hürriyet ve İtilaf hükûmetlerine de telkin etmiştir.

Birleşik cümle: Mütarekenin o ilk günlerinde olduğu gibi kendisine hâkim olan başlıca fikir elde kalan silahları ve kuvvetleri mümkün olduğu kadar içeriye alarak muhafaza etmek ve ilk ayaklanma da kullanmaktır.

B. Bu parçada yapılan imla ve noktalama yanlışlarını bulup aşağıya düzeltilmiş bir şekilde yazınız.

İstiklal Mücadelesine - İstiklal Mücadelesi'ne (Kesme işareti kullanılacak.)

bekleyecektir – bekleyecektir (Ünsüzü uyumu olmalıdır.)

ayaklanma da – ayaklanmada ("da" eki bitişik yazılmalıdır.)

tavsiyeeder – tavsiye eder (Sözcük ayrı yazılmalıdır.)

telkin etmiştir... - telkin etmiştir. (Üç nokta yerine nokta konulmalıdır.)

4. Aşağıda haber metninden bir parça verilmiştir.

Türkiye’de radyo yayıncılığının başlangıcının 97. yıl dönümünde TRT Radyoları, yeni bir "Arkası Yarın" prodüksiyonunu hayata geçiriyor. Modern tiyatronun kurucularından Rus yazar Anton Çehov’un unutulmaz tiyatro eseri *Martı*, ilk bölümüyle 6 Mayıs’tan itibaren dinleyiciyle buluşuyor. TRT İstanbul Radyosu tarafından hazırlanan ve geniş bir oyuncu kadrosuyla seslendirilen projenin yönetmenliğini deneyimli sanatçı Tilbe Saran yapıyor. 19. yüzyıl geleneksel tiyatro anlayışından önemli bir kopuşu da temsil eden oyunda, komedya ve tragedya arasında bir akış yer alıyor.

Bu haber metnini yorumlayarak aşağıya yazınız.

TRT Radyoları, yeni yıl döneminde yeni bir projeye başlıyor. Bu projenin adı "Arkası Yarın"dır. Bu projeyi çok tanınan ve modern tiyatroya katkıları olan Rus yazar Anton Çehov’un *Martı* isimli eseriyle başlatıyorlar. Geniş bir oyuncu kadrosu olan ekibi yöneten kişi tecrübeli bir sanatçı olan Tilbe Saran olacak. Geleneksel tiyatro kültürümüzün nasıl son bulduğunu da temsil ediyor bu oyun. Trajedi ve komedi arası bir özelliğe sahip.

5. 1913 ağustosundayız. Edirneyi geri almıştık. Tanin Gazetesine Trakya mektupları yazmak üzere rahmetli vali Hacı Adil Bey’in misafiri idim. Enver Bey’i ilk defa vali odasın da tanıdım. Telgraflarımı ve yazılarımı ona imzalatarak sansür zabitlerinin kapısında nöbet beklemekten kurtuluyordum.

Bir anıdan alınan bu parçada yapılan yazım ve noktalama yanlışlarını tespit edip doğrusunu aşağıya yazınız.

YANLIŞ

1913 ağustosundayız

Edirneyi

Gazetesine

vali

odasın da

DOĞRU

1913 Ağustosundayız

Edirne’yi

gazetesine

Vali

odasında

6. Tütün özelliklerini dikkate alarak bir anınızı yazınız. (Yazınız; verilen parça, tütün özellikleri, fikir, tutarlılık, bütünlük, üslup ile imla ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

ÖRNEK:

Bir gün şehrimizde Konyaspor ve Galatasaray maçı oynanacaktı. Maçın öğrencilere bedava olduğunu duyunca çok sevinmiştik. Arkadaşlarla bu maça gitme kararı aldık ama maç saati tam ders vaktine geliyordu. Ders de en çok korktuğumuz fizik hocamızın dersi idi. Fizik hocamız çok sert olduğu için izin almaya korkmuştuk ve dersi asmaya karar verdik. Maç günü öğlene kadar derslere girmiştik ve öğle arası okuldan kaçıp maça gitmiştik. Benim ilk gittiğim futbol maçıydı bu. Konyaspor için çok fazla tezahürat yapmıştık ama Konyaspor 3-1 yenilmişti. Ertesi gün fizik hocamız sözlü notlarına 0 (sıfır) girmişti.